

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
МИНИСТЪР

ЗАПОВЕД

№ РД 09 - 864/20.05.2009 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация за професия **код 621010 Техник-растениевъд**, специалност **код 6210101 Полевъдство** от професионално направление **код 621 Селско стопанство**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Кирчо Атанасов – заместник-министър.

ДАНИЕЛ ВЪЛЧЕВ
ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление	621	СЕЛСКО СТОПАНСТВО
Професия	621010	ТЕХНИК-РАСТЕНИЕВЪД
Специалност	6210101	ПОЛЕВЪДСТВО

Утвърдена със Заповед № РД 09 - 864/20.05.2009 г.

София, 2009 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по професията **код 621010 Техник-растениевъд**, специалност **код 6210101 Полевъдство** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по изучаваната професия и специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) в съответствие с Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация (Наредба № 9 от 04.12.2008 г. за придобиване на квалификация по професия **Техник–растениевъд**, изд. ДВ, бр. 12 от 13.02.2009 г.).

Държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

- 1. За държавния изпит по теория на професията и специалността:**
  - а. Изпитните теми с план-тезиса на учебното съдържание.
  - б. Критерии за оценяване.
- 2. За държавния изпит по практика на професията и специалността:**
  - а. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
  - б. Критерии за оценяване.
- 3. Система за оценяване.**
- 4. Препоръчителна литература.**
- 5. Приложения:**
  - а. Примерен изпитен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността.
  - б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание.

Изпитна тема № 1:

Състав и свойства на почвата. Пролетни житни култури (овес, царевица, ориз, просо, сорго) - технология на отглеждане. Сеялка за точна сеитба. Бизнес комуникации във фирмата.

План-тезис:

- Състав (органична и минерална съставна част) на почвата.
- Основни свойства на почвата (водни, въздушни, топлинни).
- Пролетни житни култури - значение, ботанически особености.
- Овес, царевица, ориз, просо, сорго - технологии на отглеждане.
- Сеялка за точна сеитба – устройство и действие.
- Основни принципи за осъществяване на ефективни бизнес комуникации във фирмата.

Приложно-творческа задача:

Направете схема на развитието на пролетна житна култура. Обозначете частите ѝ. В какви взаимоотношения влиза производителят, за да отгледа, прибере и реализира успешно продукцията.

Дидактически материали: схеми, хербарии.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Посочва и описва състава и основните свойства на почвата.	5
2.	Посочва значението на пролетните зърнени житни култури.	10
3.	Описва ботаническите особености на пролетните зърнени житни култури.	10
4.	Описва технологиите на отглеждане на овеса, царевицата, ориза, просото и соргото.	10
5.	Описва устройството и действието на сеялката за точна сеитба.	10
6.	Назовава и описва основните принципи за осъществяване на ефективни бизнес комуникации във фирмата.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 2:

Почви - видове. Зърнени бобови култури (фасул, соя) - технология на отглеждане. Съоръжения за първична преработка и съхраняване на продукцията. Вътрешнофирмена комуникация в съвременната бизнес среда.

План-тезис:

- Видове почви - черноземи, сиви горски, смолници.
- Зърнени бобови култури – значение, ботанически особености.
- Фасул, соя - технологии на отглеждане.
- Съоръжения за първична преработка и съхраняване на продукцията – класификация и общо устройство.
- Вътрешнофирмена комуникация в съвременната бизнес среда.

Приложно-творческа задача:

Направете технологична карта за отглеждане на фасул. В какви взаимоотношения влиза производителят при успешното реализиране на продукцията?

Дидактически материали: схеми, хербарии.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Прави характеристика на видовете почви - черноземи, сиви горски, смолници.	15
2.	Посочва значението на зърнените бобови култури.	5
3.	Описва ботаническите особености на зърнените бобови култури.	5
4.	Описва технологиите на отглеждане на фасула и соята.	10
5.	Описва класификацията и общото устройство на съоръженията за първична преработка и съхраняване на продукцията.	10
6.	Назовава и описва вътрешнофирмената комуникация в съвременната бизнес среда.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 3:

Почвено плодородие. Обработка на почвата. Почвообработващи машини. Фази на развитие на зърнените житни култури. Комуникациите между фирмата и външната среда в съвременни условия.

План-тезис:

- Почвено плодородие - същност, значение.
- Видове обработка на почвата.
- Почвообработващи машини – предназначение и класификация.
- Фази на развитие на зърнените житни култури - характеристика.
- Комуникациите между фирмата и външната среда в съвременни условия.

Приложно-творческа задача:

Направете схема на цикъла на развитие на зърнените житни култури. Обозначете го. Дайте предложение за иновации в зърнопроизводството и се обосновайте.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва същността и значението на почвеното плодородие.	10
2.	Описва основните видове обработка на почвата.	10
3.	Посочва значението на почвообработващите машини и описва тяхната класификация.	10
4.	Назовава фазите на развитие на зърнените житни култури.	5
5.	Описва фазите на развитие на зърнените житни култури.	10
6.	Назовава и описва комуникациите между фирмата и външната среда в съвременни условия.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 4:

Зимни зърнени житни култури (пшеница, ечемик, ръж, тритикале) - технология на отглеждане. Сеитба и засаждане. Машини за сеитба и засаждане. Основни бариери в общуването.

План-тезис:

- Зимни зърнени житни култури - значение, ботанически особености.
- Пшеница, ечемик, ръж, тритикале - технологии на отглеждане.
- Видове сеитба, подготовка на посевния материал, определяне на сеитбената норма. Засаждане – основни изисквания.
- Машини за сеитба и засаждане – значение и обща класификация.
- Основни бариери в общуването – възможности за преодоляването им.

Приложно-творческа задача:

Направете календар на растителнозащитните мероприятия при отглеждането на зърнените житни култури. Направете анализ. Обосновайте се.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Посочва значението на зимните зърнени житни култури и описва ботаническите им особености.	5
2.	Описва технологиите на отглеждане на пшеницата, ечемика, ръжта и тритикалето.	15
3.	Описва видовете сеитба, подготовката на посевния материал и определянето на сеитбената норма.	10
4.	Посочва основните изисквания при засаждането.	5
5.	Посочва значението и описва общата класификация на машините за сеитба и засаждане.	10
6.	Назовава и описва основните бариери в общуването и възможностите за преодоляването им.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 5:

Ерозия на почвата. Плевели, болести и неприятели по земеделските култури. Машини за химическа защита. Основни качества и умения на предприемача във фирмата.

План-тезис:

- Ерозия на почвата - същност, значение.
- Видове почвена ерозия. Основни мероприятия за борба с почвената ерозия.
- Плевели – класификация, вреда от плевелите и биологични особености.
- Вреда от болести и неприятели. Методи на борба срещу вредителите по земеделските култури.
- Машини за химическа защита – предназначение и обща класификация.
- Основни качества и умения на предприемача във фирмата.

Приложно-творческа задача:

На дадените фотоси обозначете видовете болести при ечемик, овес, царевица, сорго. Посочете и анализирайте средствата за борба.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Посочва същността и значението на ерозията на почвата.	5
2.	Назовава и описва видовете почвена ерозия и основните мероприятия за борба.	10
3.	Описва плевелите и биологичните им особености.	10
4.	Посочва вредата от болести и неприятели по земеделските култури.	5
5.	Описва методите на борба срещу вредителите по земеделските култури.	5
6.	Посочва предназначението на машините за химическа защита и описва общата им класификация.	10
7.	Назовава и описва основните качества и умения на предприемача във фирмата.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 6:

Условия за растеж и развитие на селскостопанските култури. Зърнени бобови култури (грах, леща) - технология на отглеждане. Съоръжения за първична преработка и съхраняване на продукцията. Предприемачески риск.

План-тезис:

- Условия за растеж и развитие на селскостопанските култури. Топлина и светлина.
- Зърнени бобови култури – значение, ботанически особености.
- Грах, леща - технологии на отглеждане.
- Съоръжения за първична преработка и съхраняване на продукцията – класификация и общо устройство.
- Предприемачески риск - същност.

Приложно-творческа задача:

На дадените фотоси обозначете видовете плевели при зърнените бобови култури. Обяснете пораженията, които нанасят. Посочете средствата за борба.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Посочва и описва условията (топлина и светлина) за растежа и развитието на селскостопанските култури.	10
2.	Посочва значението на зърнените бобови култури.	5
3.	Описва ботаническите особености на зърнените бобови култури.	10
4.	Описва технологиите на отглеждане на граха и лещата.	10
5.	Описва класификацията и общото устройство на съоръженията за първична преработка и съхраняване на продукцията.	10
6.	Обяснява понятието предприемачески риск. Дава примери.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 7:

Клубеноплодни култури (картофи, захарно цвекло) - технология на отглеждане. Картофосадачна машина. Основни елементи и фактори на влияние на предприемачеството.

План-тезис:

- Клубеноплодни култури – значение, ботанически особености.
- Картофи, захарно цвекло - технологии на отглеждане.
- Въвеждане на нови технологични схеми за растителна защита и торене при клубеноплодните култури.
- Картофосадачна машина – общо устройство и принцип на действие.
- Основни елементи и фактори на влияние на предприемачеството като процес.

Приложно-творческа задача:

На дадените фотоси обозначете видовете болести и неприятели при клубеноплодните. Обяснете пораженията, които нанасят. Посочете и анализирайте средствата за борба.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Посочва и описва значението на клубеноплодните култури.	5
2.	Описва ботаническите особености на клубеноплодните култури.	10
3.	Описва технологиите на отглеждане на картофите и захарното цвекло.	15
4.	Описва новите технологични схеми за растителна защита и торене при клубеноплодните култури.	5
5.	Описва общото устройство и принципа на действие на картофосадачната машина.	10
6.	Познава и назовава основните елементи и фактори на влияние на предприемачеството като процес.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 8:

Условия за растеж и развитие на селскостопанските култури. Маслодайни култури (сусам, слънчоглед, фъстъци) - технология на отглеждане. Машини за почистване и сортиране на зърното. Видове иновации.

План-тезис:

- Условия за растеж и развитие на селскостопанските култури. Вода, въздух и хранителни вещества.
- Маслодайни култури - значение, ботанически особености.
- Сусам, слънчоглед, фъстъци - технологии на отглеждане.
- Машини за почистване и сортиране – общо устройство и действие.
- Видове иновации.

Приложно-творческа задача:

Изгответе технологична карта за отглеждане на слънчоглед. Дайте предложение за иновации в производството на слънчоглед и се обосновайте.

Дидактически материали: схеми, хербарии, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Посочва и описва условията (вода, въздух и хранителни вещества) за растежа и развитието на селскостопанските култури.	5
2.	Посочва значението на маслодайните култури.	5
3.	Описва ботаническите особености на маслодайните култури.	10
4.	Описва технологиите на отглеждане на сусама, слънчогледа и фъстъците.	15
5.	Описва общото устройство и действие на машините за почистване и сортиране.	10
6.	Посочва и описва видовете иновации.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 9:

Сеитбообращение. Лечебни, ароматни и вкусови култури (лавандула, казанлъшка роза, тютюн) - технология на отглеждане. Машини за торене с твърди минерални торове. Основни предприемачески стратегии.

План-тезис:

- Сеитбообращение - същност и значение.
- Лечебни, ароматни и вкусови култури - значение, ботанически особености.
- Лавандула, казанлъшка роза, тютюн - технологии на отглеждане.
- Въвеждане на нови технологични схеми за растителна защита и торене при лечебните, ароматните и вкусовите култури.
- Машини за торене с твърди минерални торове – класификация и общо устройство.
- Основни предприемачески стратегии.

Приложно-творческа задача:

Изгответе технологична карта за отглеждане на тютюн. Направете избор на предприемаческа стратегия в тютюнопроизводството. Обосновете я.

Дидактически материали: схеми, хербарии, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва същността и значението на сеитбообращението.	5
2.	Посочва значението на лечебните, ароматните и вкусовите култури.	5
3.	Описва ботаническите особености на лечебните, ароматните и вкусовите култури.	10
4.	Описва технологиите на отглеждане на лавандулата, казанлъшката роза и тютюна. Описва новите технологични схеми за растителна защита и торене при лечебните, ароматните и вкусовите култури.	15
5.	Описва класификацията и общото устройство на машините за торене с твърди минерални торове.	10
6.	Посочва и описва основни предприемачески стратегии.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 10:

Видове сеитбообращения. Лечебни, ароматни и вкусови култури (лавандула, мента, валериана) - технология на отглеждане. Оранжерийни съоръжения. Предприемачески риск.

План-тезис:

- Видове сеитбообращения.
- Лечебни, ароматни и вкусови култури - значение, ботанически особености.
- Лавандула, мента, валериан - технологии на отглеждане.
- Въвеждане на нови технологични схеми за растителна защита и торене.
- Оранжерийни съоръжения - оранжерии и видове съоръжения.
- Предприемачески риск.

Приложно-творческа задача:

Обяснете и направете анализ на последствията от пораженията, които нанасят болестите и неприятелите по лавандулата. Посочете методи за борба.

Дидактически материали: схеми, хербарии, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Посочва и описва видовете сеитбообращения.	10
2.	Посочва значението лечебните, ароматните и вкусовите култури и описва ботаническите им особености.	10
3.	Описва технологиите на отглеждане.	10
4.	Описва новите технологични схеми за растителна защита и торене.	5
5.	Посочва и описва оранжерии и оранжерийните съоръжения.	10
6.	Обяснява понятието предприемачески риск.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
Общ брой точки:		60

Изпитна тема № 11:

Производство на пшеница. Въвеждане на нови технологични схеми за растителна защита и торене. Машини за прибиране на сено и слама. Директни плащания.

План-тезис:

- Ботанически и биологични особености на пшеницата.
- Избор на видове и сортове.
- Технология на отглеждане - предшественици, обработка на почвата, срокове на сеитба, торене, растителна защита и прибиране.
- Въвеждане на нови технологични схеми за растителна защита и торене.
- Преси за сено и слама – класификация, общо устройство и принцип на действие.
- Директни плащания.

Приложно-творческа задача:

Направете технологична карта за отглеждане на пшеница на площ от 500 дка.

Дидактически материали: схеми, хербарии, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва ботаническите и биологическите особености на пшеницата.	5
2.	Сравнява видовете и сортовете пшеница.	10
3.	Описва технологията на отглеждане на пшеницата.	15
4.	Посочва и обяснява начините на въвеждане на нови технологични схеми за растителна защита и торене.	5
5.	Описва класификацията, общото устройство и принципа на действие на пресите за сено и слама.	10
6.	Посочва и обяснява директните плащания.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 12:

Фуражни култури (люцерна, царевица) - технология на отглеждане. Силажокомбайн.

Съвременни технологии и техники за напояване.

План-тезис:

- Фуражни култури - значение, ботанически особености.
- Люцерна, царевица - технологии на отглеждане.
- Въвеждане на нови технологични схеми за растителна защита и торене при фуражните култури.
- Силажокомбайн – общо устройство и принцип на действие.
- Съвременни технологии и техники за напояване.
- Избор на подходящи инсталации/машини в зависимост от конкретните условия.

Приложно-творческа задача:

Обяснете и направете анализ на последствията от пораженията, които нанасят болестите и неприятелите по царевицата. Посочете методи за борба.

Дидактически материали: схеми, хербарии, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Посочва значението на фуражните култури.	5
2.	Описва ботаническите особености на фуражните култури.	10
3.	Описва технологиите на отглеждане на люцерната и царевицата.	10
4.	Посочва и обяснява начините на въвеждане на нови технологични схеми за растителна защита при фуражните култури.	5
5.	Описва общото устройство и принципа на действие на силажокомбайна.	10
6.	Посочва съвременни технологии и техники за напояване. Обяснява избора на подходящи инсталации/машини в зависимост от конкретните условия на отглеждане.	10
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 13:

Торове и торене. Въвеждане на нови технологични схеми за торене. Зеленчукови култури – особености при отглеждането. Машини за торене с твърди минерални торове. Повишаване качеството на продукцията.

План-тезис:

- Торове – видове торове.
- Торене – начини на торене, торова норма.
- Въвеждане на нови технологични схеми за торене.
- Особености при отглеждането на зеленчуковите култури.
- Машини за торене с твърди органични торове – общо устройство и принцип на действие.
- Повишаване качеството на продукцията.

Приложно-творческа задача:

Обяснете и направете анализ на последствията от пораженията, които нанасят болестите и неприятелите по зеленчуковите. Посочете методи за борба.

Дидактически материали: схеми, хербарии, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Посочва видовете торове.	5
2.	Описва начините на торене и определяне на торовата норма.	10
3.	Посочва и обяснява начините на въвеждане на нови технологични схеми за торене.	10
4.	Описва особеностите при отглеждане на зеленчуковите култури.	10
5.	Описва общото устройство и принципа на действие на машините за торене с твърди минерални торове.	10
6.	Посочва и описва начините за повишаване качеството на продукцията.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 14:

Напояване. Съоръжения за напояване. Съвременни технологии и техники за напояване. Избор на подходящи инсталации (машини) в зависимост от конкретните условия. Овощни култури. Първична преработка, пакетиране и съхранение на готовата продукция.

План-тезис:

- Напояване – значение, поливен режим на селскостопанските култури, начини на напояване, подготовка на площите за напояване.
- Съоръжения за напояване – класификация и приложение.
- Съвременни технологии и техники за напояване – избор в зависимост от конкретните условия.
- Овощни култури – обща характеристика и агротехнически мероприятия при отглеждане.
- Първична преработка, пакетиране и съхранение на готовата продукция.

Приложно-творческа задача:

Обяснете и направете анализ на последствията от пораженията, които нанасят болестите и неприятелите по овощните култури. Посочете методи за борба.

Дидактически материали: схеми, хербарии, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Посочва значението на напояването.	5
2.	Описва начините на напояване, поливния режим и подготовката на площите за напояване.	10
3.	Описва класификацията и приложението на съоръженията за напояване.	10
4.	Посочва и обяснява начините на въвеждане на нови технологични схеми за напояване.	10
5.	Прави характеристика на овощните култури и описва агротехническите мероприятия при отглеждането им.	10
6.	Описва първичната преработка, пакетирането и съхранението на готовата продукция.	10
7.	Решава приложно-творческата задача.	5
Общ брой точки:		60

Изпитна тема № 15:

Създаване на ново лозе. Машини за прибиране на грозде. Обща организация на пазара в сектор „Плодове и зеленчуци”. Маркетинг на готовата продукция.

План-тезис:

- Създаване на ново лозе – избор на място, подготовка на площта, гъстота и форми на засаждане, засаждане, подпорни конструкции.
- Грижи през първата и втората година за лозовото насаждение.
- Гроздокомбайн – общо устройство и принцип на действие.
- Обща организация на пазара в сектор „Плодове и зеленчуци”- същност.
- Маркетинг на готовата продукция.

Приложно-творческа задача:

Обяснете и направете анализ на последствията от пораженията, които нанасят болестите и неприятелите по лозата. Посочете методи за борба.

Дидактически материали: схеми, хербарии, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва изискванията при създаване на ново лозе.	15
2.	Описва грижите през първата и втората година.	15
3.	Описва общото устройство и принципа на действие на гроздокомбайна.	10
4.	Описва същността на общата организация на пазара в сектор „Плодове и зеленчуци”.	5
5.	Посочва и обяснява маркетинга на готовата продукция.	5
6.	Решава приложно-творческата задача.	10
Общ брой точки:		60

Изпитна тема № 16:

Сортове лози. Почвообработваща фреза. Съвременни технологии и техники за напояване. Директни плащания.

План-тезис:

- Сортове лози (винени) – ботаническо описание, агробиологична характеристика, технологична характеристика и обща преценка.
- Избор на подходящи поливни инсталации (машини) в зависимост от конкретните условия – същност, опазване на околната среда.
- Почвообработваща фреза – общо устройство и принцип на действие.
- Директни плащания.

Приложно-творческа задача:

Обяснете и направете анализ на последствията от пораженията, които нанасят плевелите в лозовото насаждение. Посочете методи за борба.

Дидактически материали: схеми, хербарии, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Прави ботаническо описание на винените сортове лози.	5
2.	Прави агробиологична, технологична характеристика и обща преценка на винените сортове.	20
3.	Посочва и описва същността на избора на подходящи поливни инсталации (машини) в зависимост от конкретните условия и опазване на околната среда.	10
4.	Описва общото устройство и принципа на действие на почвообработващата фреза.	10
5.	Посочва и обяснява директните плащания.	5
6.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 17:

Обработка на почвата - средство за запазване на почвеното плодородие. Култиватори – предназначение, класификация, общо устройство и схеми на нагласяване. Ягодоплодни култури - технология на отглеждане. Основни качества и умения на предприемача във фирмата.

План-тезис:

- Обработка на почвата- значение, същност (средство за запазване на почвеното плодородие).
- Системи за обработка на почвата - за пролетни, за зимни и за втори култури.
- Ягодоплодни култури – значение, ботанически особености.
- Ягода, малина, арония - технологии на отглеждане.
- Култиватори - предназначение, класификация, общо устройство и схеми на нагласяване.
- Основни качества и умения на предприемача във фирмата.

Приложно-творческа задача:

Обяснете и направете анализ на последствията от пораженията, които нанасят болестите и неприятелите по ягодите. Посочете методи за борба.

Дидактически материали: схеми, хербарии, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Посочва и описва значението на обработката на почвата, нейната същност като средство за запазване на почвеното плодородие.	5
2.	Посочва и описва системите за обработка на почвата - за пролетни, за зимни и за втори култури.	10
3.	Посочва значението на ягодоплодните култури.	5
4.	Описва ботаническите особености на ягодоплодните култури.	5
5.	Описва технологиите на отглеждане на ягода, малина и арония.	10
6.	Описва предназначението, класификацията, общото устройство и схемите на нагласяване на култиватора за работа.	10
7.	Посочва и обяснява основните качества и умения на предприемача във фирмата.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
Общ брой точки:		60

Изпитна тема № 18:

Сортове лози. Системи за поддържане на земеделските площи в добро състояние в съответствие с изискванията за опазване на околната среда. Мелиоративни машини и съоръжения за напояване. Пазарни механизми и режими на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз.

План-тезис:

- Десертни сортове – ботаническо описание, агробиологична характеристика, технологична характеристика и обща преценка.
- Системи за поддържане на земеделските площи в добро състояние в съответствие с изискванията за опазване на околната среда - значение.
- Мелиоративни машини и съоръжения за напояване - значение и класификация.
- Пазарни механизми и режими на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз.

Приложно-творческа задача:

Обяснете и направете анализ на последствията от пораженията, които нанасят плевелите при овощните култури. Посочете методи за борба.

Дидактически материали: схеми, хербарии, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Прави ботаническо описание на десертните сортове лози.	5
2.	Прави агробиологична, технологична характеристика и обща преценка на десертните сортове.	20
3.	Посочва и описва значението на системите за поддържане на земеделските площи в добро състояние в съответствие с изискванията за опазване на околната среда.	10
4.	Описва мелиоративните машини и съоръжения за напояване.	10
5.	Посочва и обяснява пазарните механизми и режими на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз.	5
6.	Решава приложно-творческата задача.	10
Общ брой точки:		60

2. Критерии за оценяване

Комисията по оценяване на изпита по теория на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира конкретният брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.

Чрез държавния изпит по практика на професията и специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетенции на обучаваните, отговарящи на трета степен на професионална квалификация.

Индивидуалното изпитно задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, краен срок на изпита - дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните практически задания се съставят в училището/обучаващата институция. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

Примерно практическо задание:

*1. Определяне на видовете болести и неприятели по култури (на хербарии).
Предложение за начин за борба с тях.*

2. Извършване на технологични сезонни операции в зависимост от наличното производство.

3. Разработване на технологична карта за производство на дадена култура.

2. Критерии за оценяване.

За всяко индивидуално практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността разработва показатели за оценяване по съответните критерии. Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя. Могат да се използват следните примерни критерии:

Пример:

№	Критерии	Показатели	Макси мален брой точки	Те жест точки
1.	<p>Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.</p> <p><i>Забележка: Този критерий няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</i></p>	<p>1.1. Избира и използва правилно лични предпазни средства;</p> <p>1.2. Правилно и по безопасен начин употребява предметите и средствата на труда;</p> <p>1.3. Разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа, и дефинира, и спазва предписания за своевременна реакция;</p> <p>1.4. Описва дейностите за опазване на околната среда, свързани с изпитната му работа, включително почистване на работното място.</p>		да/не
2.	Ефективна организация на работното място.	<p>2.1. Подреденост на инструменти, пособия и материали, осигуряваща удобство и точно спазване на технологията;</p> <p>2.2. Целесъобразна употреба на материалите;</p> <p>2.3. Работа с равномерен темп за определено време.</p>	2 2 1	5
3.	Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията.	<p>3.1. Обяснява работата си при спазване на йерархична подчиненост от други лица;</p> <p>3.2. Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с изпитното задание (материали, инструменти, лични предпазни средства).</p>	3 2	5
4.	Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание.	<p>4.1. Преценява типа и вида на необходимите материали, детайли и инструменти според изпитното задание;</p> <p>4.2. Правилно подбира количеството и качеството на необходимите материали, детайли и инструменти.</p>	2 3	5
5.	Спазване на технологичната последователност на операциите според практическото изпитно задание.	<p>5.1. Самостоятелно определя технологичната последователност на операциите;</p> <p>5.2. Спазва технологичната последователност на операциите в процеса на работа.</p>	3 2	5
6.	Качество на изпълнението на практическото изпитно задание. Изчерпателност на разработката.	<p>6.1. Всяка завършена операция съответства на изискванията на съответната технология;</p> <p>6.2. Крайното изделие съответства на зададените технически параметри;</p> <p>6.3. Изпълнява задачата в поставения срок.</p>	8 8 4	20

7.	Самоконтрол и самопроверка на изпълнението на практическото изпитно задание.	7.1. Осъществява операционен контрол – при избора на материали, изделия и инструменти и при изпълнение на конкретни дейности; 7.2. Контролира техническите показатели - текущо и на готово изделие; 7.3. Оценява резултатите, взема решение и отстранява грешките; 7.4. Прави оптимален разчет на времето за изпълнение на изпитното задание.	1 1 1 2	5
8.	Защита на извършения монтаж (ремонт), настройка на уреда (машина/апарат и др.) или защита на изработения проект/или защита качествата на готовото изделие.	8.1. Може да представи и обоснове приетия вариант на решение/изпълнение на практическото задание; 8.2. Демонстрира добра техника на презентиране.	10 5	15
Общ брой точки			60	

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Максималният брой точки за всяка изпитна тема или за всяко изпитно задание е **60**. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

Преминаването от точки в цифрова оценка съгласно чл. 7, ал. 4 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с чл. 46 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Проф. д.н.с. Габровски, Ст. Пловдив, Растениевъдство, 1993.
2. Проф. Гюров, Г. Общо земеделие и почвознание. С., 1989.
3. Доц. Москов, Г. Отглеждане за земеделските култури. София, Дионис, 1993.
4. Горчева, В. и кол. Технологии за съвременно българско земеделие. С., БАСФ Агро, 2006.
5. Симова, А. и кол. Обща селскостопанска политика на ЕС. "Виденев и син" ООД, 2002.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. Гургана Николова Ненкова - ПГСС „Царица Йоанна”, гр. Пазарджик
2. Георги Илиев Гатев - ПГСС „Царица Йоанна”, гр. Пазарджик
3. Паунка Божинова – външен експерт, ЛТУ, София

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

а) Примерен изпитен билет

..... (пълно наименование на училището/обучаващата институция)	
ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ	
по професията код 621010 Техник-растениевъд специалността код 6210101 Полевъдство	
Изпитен билет №.....	
Изпитна тема:	
(изписва се точното наименование на темата)	
План-тезис:	
.....	
.....	
Приложна задача:	
Описание на дидактическите материали:.....	
Председател на изпитната комисия:	
(име, фамилия)	(подпис)
Директор/Ръководител на обучаващата институция:	
(име, фамилия)	(подпис)
(печат на училището/обучаващата институция)	

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

по
професията код 621010 Техник-растениевъд
специалността код 6210101 Полевъдство

Индивидуално практическо задание №.....

На ученика/обучавания .....
(трите имена на ученика/обучавания)

от .....клас/курс,
начална дата на изпита: ..... начален час: .....
крайна дата на изпита: ..... час на приключване на изпита:.....

1. Да се .....
(вписва се темата на изпитното задание)

2. Указания (инструкции/ изисквания) за изпълнение на практическото задание:

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН: .....
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)